

Antonín Dvořák a umělá inteligence

Michal a Petr Dvořákov, praprawnuci Antonína Dvořáka.

© Miriam Pogranová

S Petrem Dvořákem, prapravnukem Antonína Dvořáka, jsem se seznámila díky Ailyn Pérez v lednu 2019. O několik měsíců později se potkáváme znovu, tentokrát díky projektu From the Future World. Co znamená být potomkem slavného skladatele a jak se nejmladší generace Dvořáků dívá na projekt AIVA? Téma pro zajímavý rozhovor, ke kterému Petr přizval i svého mladšího bratra Michala.

Co podle vás nejspíše ještě nevíme o Antonínu Dvořákovi?

PD: Byl to skrivan. Říká se, že vstával i ve čtyři ráno. A klímal už odpoledne.

MD: To v naší rodině dost přetrvává...

PD: Ale z toho, jak dokázal skloubit rodinu s hodně časově náročným povoláním skladatele, usuzuji, že toho asi zase tak moc nenaspal.

Kam osud zavál jeho děti?

MD: Antonín II. byl bezdětný, ostatní potomci se rozutekli po celém světě — do Švýcarska, sestřenice žije v Singapuru, já jsem v Anglii...

Stýkáte se?

PD: Spíše se spolu stýkají jednotlivé větve. Je ale pravda, že bychom mohli uspořádat nějaký mega sraz. Myslím, že bychom se shodli na tom, že jsme všichni velmi odlišní lidé s velmi odlišnými zájmy...

MD: ... a že jediné, co nás spojuje, je fakt, že ani jeden nehrajeme na žádný hudební nástroj!

Vila na Vysoké je stále v majetku vaší rodiny?

PD: Ano, je složitě rozdělena na devítiny mezi dědice. **MD:** I proto celý památník zatím udržujeme spíše ve vegetativním stavu, je těžké získat k čemukoliv souhlas. Na druhou stranu možná právě i díky tomu má toto místo genius loci. Je zajímavé, že vila Rusalka nebyla nikdy znárodněna. Říkali jsme si, že v ní asi komunisté viděli pouze polorozpadlé stavení na vesnici.

Když jsme u vily Rusalka, jak to tedy opravdu bylo s Josefínou? Kolem jejího vztahu s Dvořákem koluje spousta spekulací.

(smích) **PD:** No, my úplně nevíme

a těžko říct, zda to vůbec někdo kromě Dvořáka a holek Čermákových věděl. Slyšeli jsme už jen u nás v rodině tolik verzí! Jisté je, že Dvořák docházel Annu a Josefínu učit hudbu. Nutno dodat, že s Annou, jeho pozdější ženou, byli o třináct let od sebe. Je tedy asi přirozené, že se tenkrát pětadvacetiletý Dvořák zamiloval spíše do šestnáctileté Josefíny než do dvanáctileté Anny. Byla to ale neopětovaná láska, Josefína si později vzala hraběte Kounice.

A v Anně našel obrovské zázemí...

PD: Přesně tak... a ve finále Josefína neměla děti a Anna byla skvělá matka. A také díky tomu jsme tu, což je skvělé!

Jaký byl Dvořák otec?

MD: Hodně cestoval. Anna byla na všechno sama.

PD: Vtipný je jeden z dopisů, který napsal našemu pradědovi Otakarovi z Ameriky. Stojí v něm: „Uč se!“ Myslím, že to byl takový typický táta, co si sice drží distanc, ale zároveň miluje svou rodinu a udělal by pro ni maximum.

Proč vlastně odjel do New Yorku?

MD: Zčásti asi kvůli financím. Dvořák byl praktický člověk a uvědomoval si, že potřebuje zajistit rodinu. Byl také fascinován novými věcmi a miloval cestování. Jako jediný například neměl na lodi mořskou nemoc. Určitě také viděl příležitost, jak do Ameriky přinést svou hudbu. Byla to pro něj zkrátka výzva.

Jakou stopu po sobě v Americe zanechal?

MD: Američané ho celkově berou více jako svého skladatele. Doteď, když se s některými z nich bavíme, o něm mluvím jako o „svém“ Dvořákovi, pěkně si ho přivlastňují. Je to vlastně paradox,

protože jeho hlavním rysem bylo vlastenectví.

Osobně vnímám Dvořáka jako v dobrém slova smyslu prostého člověka. A přitom v 19. století přijímal do své třídy černochoy a kamarádil se s Indiány!

PD: Říká se o něm, že byl hodně konzervativní, ale paradoxně byl velmi otevřený novým věcem. Třeba projekt umělé inteligence AIVA, který nás svedl dohromady, by ho podle mého neuvěřitelně fascinoval.

Myslíte si tedy, že by se Dvořák necítil uražený, že jsme vzali jeho dvě stránky a nechali je dokončit umělou inteligencí?

PD: Nemohu za něj samozřejmě mluvit, ale jsem přesvědčený, že by z toho byl úplně nadšený! Byl by zvědavý nejen na výsledek, ale možná ještě více na proces vzniku. Byl fascinovaný technikou, novými věcmi, novými lidmi.

Možná by umělou inteligencí vyvíjel!

PD: Přesně tak! Kladu si otázku, co by dělal, kdyby se narodil o 150 let později.

MD: Svět je teď mnohem otevřenější a mnohem více věcí by ho zcela jistě rozptylovalo nebo lákalo.

Myslíte, že by netrpěl naší ztrátou víry?

PD: Cestu k víře by si určitě našel. Spíš by mne opravdu zajímalo, co by dělal profesně. Tenkrát k hudbě utekl trochu z trucu, proti vůli svého táty. A já úplně jeho otci Františkovi rozumím. Těžko mohl předpokládat, že to jeho syn dotáhne na takovou úroveň. A mimochodem řeznictví je super krásné řemeslo!

Vy jste ho někdy zkoušel?

PD: Jíst jsem ho zkoušel.

Máte v rodině nějakého vegetariána?

PD: Ne, tak to ne, to by letěl! To by byl vyděděn!

Co se vám líbí z tvorby vašeho prapradědečka?

MD: No já mám osobně hned několik skladeb, které mají zvláštní místo v mém srdci. Jednou z nich je violoncellový koncert. Když jsem poprvé přijel do Anglie, jeden člen Dvořákovy společnosti mi ukázal nahrávku z roku 1968 z Royal Albert Hall. Jacqueline Du Pré tam uspořádala protestní koncert pár dní po okupaci Československa.

PD: Já se musím přidat. Je zajímavé, že Dvořák sám neměl violoncello vůbec rád. Vždycky říkal, že dole bručí, nahoře mečí a uprostřed nehraje vůbec. Takže to je docela vtipný. Upřímně ale nevím, co proti tomuto nástroji vlastně měl.

Co třeba Rusalka?

MD: Já se hlavně musím přiznat, já jsem ji ještě neviděl...

PD: Já taky ne... (smích)

MD: Měli bychom se týchle ostudy zbavit!

Tak už mám skvělý titulěk, praprawnuci Dvořáka neznají Rusalku!

MD: Skandál!

Vy jste nikdy nekomponovali?

PD: Tak to bych asi radši nikde nepublikoval...

Ani vás neláká to zkusit?

PD: Já myslím, že by to fakt bylo fiasko.

Co tedy děláte?

MD: Já začínám studovat inženýrství v Anglii.

PD: Já jsem strojař, pracuji v oblasti klimatizací. Takže kdyby vám někdy bylo horko tak...

Já miluji horko, nejsem moc prototyp zákazníka klimatizací!

PD: Klimatizace dokáže i hřát, není to jenom chladič!

Dobře, budu o tom přemýšlet...

Co vy a umělá inteligence? Přicházíte s ní do styku? Je vám sympatická, nebo v ní vidíte nějaká rizika?

MD: Já to беру převážně pozitivně, teď ale akorát sleduju jeden seriál z budoucnosti a je pravda, že je to docela děsivý. Ale myslím si, že zrovna dokomponovávání skladeb umělou inteligencí je fajn!

Tak teď jste pro mnohé mrtvý muž!

PD: Mě by docela zajímalo, jak by Dvořákův fragment AIVA dokončila třeba na x pokusů?

Ona ho také na x pokusů dokončila.

PD: A bylo to pokaždé úplně jinak?

Ano. A člověk rozhodoval, zda se jí to povedlo, či má výsledek ještě přepracovat.

MD: Já si myslím, že člověk asi nebude nikdy nahraditelný.

Bude umělá inteligence třeba za deset let schopna zachytit i emocionální rozměr hudby?

PD: Podle mě klidně ano, duchovní rozměr ale ne. To je dáno od Boha pouze nám.

V čem je podle vás rozdíl?

PD: Náš děda říkal, že od určité doby přestal poslouchat hudbu ušima a začal ji poslouchat srdcem. Je to něco těžko popsatelného. Můžete mít matematicky super kvalitní algoritmus, ale to, o čem mluvím, je nadřazeno ráciui, je to jako koření.

Co když vám namítnu, že lidi nepoznají, že skladbu složila umělá inteligence?

MD: Třeba právě neposlouchají tím srdcem a vnímají jenom povrchně.

PD: Já se přiznám, já osobně bych to asi také nepoznal. Konkrétně tato skladba se mi osobně velmi líbí. Ale nepokládám se za úplně relevantního, v hudbě vzdělaného posluchače. Může umělá inteligence udělat i nějakou chybu?

Určitě, ale nejsem si jistá, zda ji jako chybu dokáže vyhodnotit.

PD: Jasně, a o to možná jde. Člověk občas udělá něco nesmyslného, neočekávaného, co se stane krásným a nenahraditelným. Ale zastáváme se teď tady lidského faktoru, přitom jsme z projektu AIVA brutálně nadšení! Podle mě je to budoucnost, je super, že se něco takového děje a všechny pochybnosti jsou totálně deklasovány pozitiviv a nadšením!

MD: Já to vnímám také tak, ale každá z těch věcí má svoje místo.

Úplně vidím vašeho prapradědečka, jak sedí u AIVy a říká: „Tak tohle ještě trochu rozvineme, tohle upravíme...“

PD: No přesně tak! Myslím, že by byl totálně nadšený, pak by si to poslechl a brutálně by to zkritizoval! A volal by: „To je ta inteligence!“ (smích)

Tak třeba by ho AIVA mile překvapila!

PD: Tak určitě by to pro něj byla inspirace. Což, jak vyplývá z našeho povídání, je i částečně smyslem, proč se UI v této oblasti vyvíjí. Inspirovat a dávat nové impulzy.

Čím by byl váš život bez hudby?

PD: Tichem. Byl by tupej. Bez hudby to nejde, hudba je nedílnou součástí správně fungujícího systému, který by se bez ní celý rozpadl.

Být potomkem Antonína Dvořáka, přináší to nějaký speciální pocit?

MD: Já jsem vděčný za to, že přesto, že jsme ho nikdy nepotkali, dokáže nám ho jeho hudba úžasně přiblížit. A nejen jeho, ale i další naše předky. Lépe tak dokážeme porozumět naší rodině. Tomu, odkud vlastně pocházíme.

Ještě nějaká zajímavost na závěr?

PD: No, údajně je nějaký gen, který se přesouvá jen skrze mužské potomky a na který právě testovali dědovu DNA, čímž pádem mohli otestovat i Dvořákovu DNA, odkud vlastně pocházíme, kde jsou naše prapůvodní kořeny. A zjistilo se, že snad v Pákistánu. Odtud Dvořákova snědší kůže, tmavé vlasy a oči. Že jsme snad byli nějakí pastevci na Dálném východě.

Výborně! V době migrační krize není lepšího zakončení našeho rozhovoru, než konstatováním faktu, že Antonín Dvořák byl Pákistánec! Nebo neměli bychom to dát spíše do titulku...?

Antonín Dvořák v trávě s dětmi na Vysoké (zleva A. Dvořák, syn Antonín, dcery Aloisie a Anna), ca 1901–1902 • Antonín Dvořák s holuby na Vysoké, ca 1903 • Vila Rusalka na Vysoké u Příbramy, 2. pol. 20. stol. Fotografie z právě probíhající výstavy *Antonín Dvořák: Inspirace přírodou* v Muzeu Antonína Dvořáka v Praze. Výstava trvá do 30. 4. 2020. Srdečně zveme!

© Národní muzeum